

SBi-anvisning 212

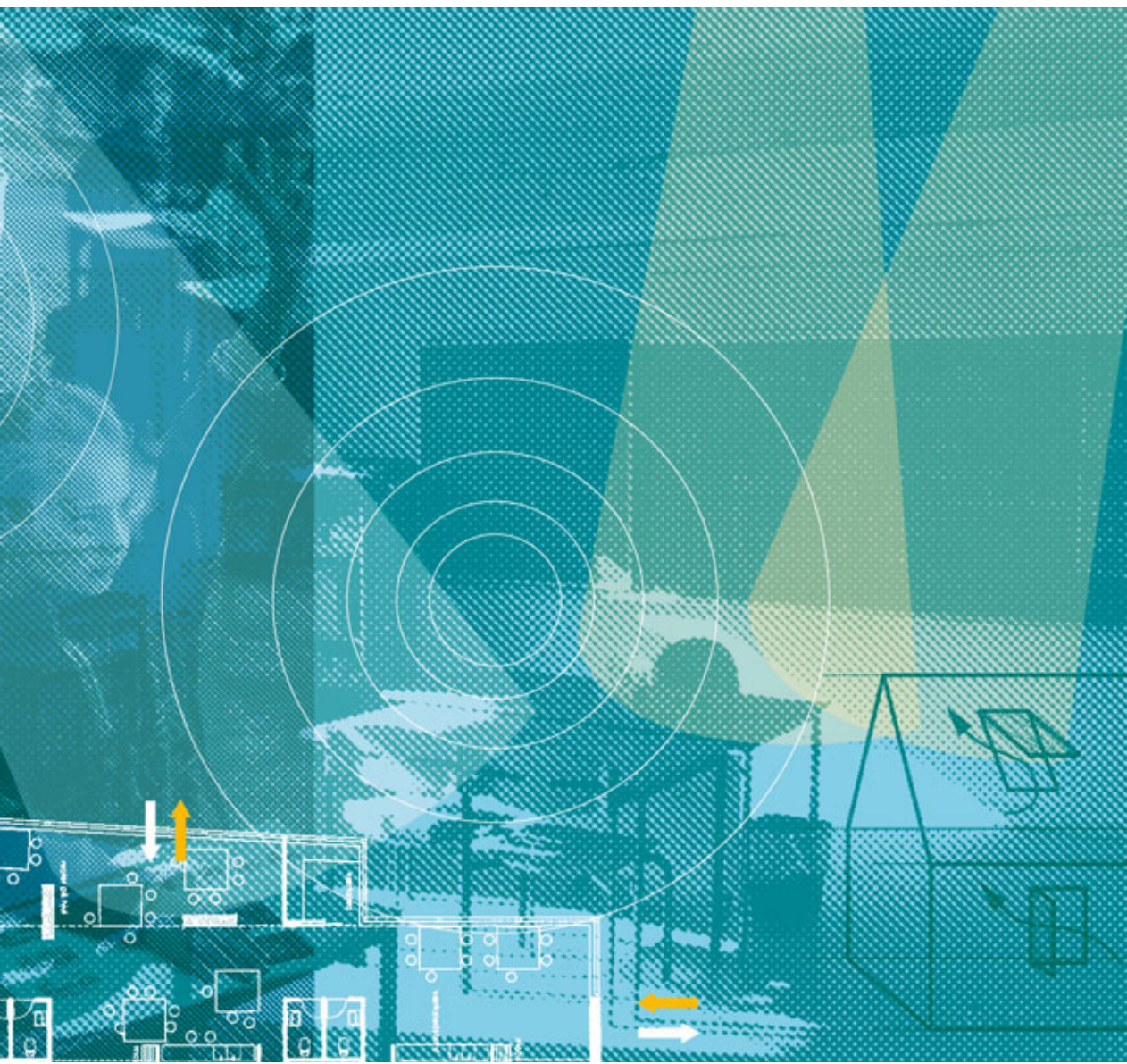
Energieffektive skoler

Ventilation, lys og akustik

Statens Byggeforskningsinstitut
DANISH BUILDING RESEARCH INSTITUTE

1. udgave, 2006

Energieffektive skoler

Ventilation, lys og akustik

Kirsten Engelund Thomsen

Kjeld Johnsen

Lars Gunnarsen

Claus Reinhold

Inge Mette Kirkeby

Dan Hoffmeyer

Titel	Energieeffektive skoler
Undertitel	Ventilation, lys og akustik
Serietitel	SBI-anvisning 212
Udgave	1. udgave
Udgivelsesår	2006
Forfatter	Kirsten Engelund Thomsen, Kjeld Johnsen, Lars Gunnarsen, Claus Reinhold, Inge Mette Kirkeby, Dan Hoffmeyer
Sprog	Dansk
Sidetæl	86
Litteratur- henvisninger	Side 84-86
Emneord	Skoler, energiforbrug, ventilation, dagslys, belysning, akustik, helhedssyn
ISBN	87-563-1271-7
Pris	Kr. 200,00 inkl. 25 pct. moms
Tegninger	Ove Nesdam, Niels Christian Bergsøe, Lars Gunnarsen, Lisbeth S. Kristensen, Steen Traberg-Borup
Omslags- illustration	Mai-Britt Amsler
Fotos	Claus Asp, Gunnar Holm, Lisbeth S. Kristensen, Erwin Petersen
Tryk	Salogruppen A/S
Udgiver	Statens Byggeforskningsinstitut, Dr. Neergaards Vej 15, DK-2970 Hørsholm E-post sbi@sbi.dk www.sbi.dk

Eftertryk i uddrag tilladt, men kun med kildeangivelsen: *SBI-anvisning 212: Energieffektive skoler. Ventilation, lys og akustik. (2006)*

E-bog ISBN 87-563-1274-1
Pris kr. 150,00 inkl. 25 pct. moms

Forord

I disse år er mange kommuner i gang med at bygge nye skolebygninger eller ombygge eksisterende skoler som følge af stigende elevtal, pædagogisk omstilling og nedslidning af bygningerne. I den forbindelse har kommunerne samtidig en god mulighed for at nedsætte energiforbruget markant og skabe et bedre indeklima i skolerne, hvis de projekterende vel at mærke er opmærksomme på mulighederne.

Denne anvisning er tænkt som en vejledning til brug ved projektering af energieffektive skoler. I anvisningen er der gjort en særlig indsats for at beskrive løsninger, som gør det muligt at nedsætte energiforbruget til belysning og ventilation og samtidig skabe et sundt indeklima, god akustik og et stimulerende undervisningsmiljø.

Anvisningen henvender sig til beslutningstagere, skoleledere, medarbejdere, rådgivere/projekterende og andre, som er involveret i planlægning af skolebyggeri.

Anvisningen danner afslutning på Energistyrelsens forskningsprogram "Program for energieffektive skoler". Projektet er gennemført af Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) i samarbejde med Københavns Kommune, Ballerup Kommune, Skanska Jensen A/S, som ejer skoler i Farum Kommune, Cenergia A/S og Birch & Krogboe A/S.

Afsnittet om akustik i anvisningen er skrevet af Dan Hoffmeyer fra DELTA Dansk Elektronik, Lys & Akustik.

Der har desuden været tilknyttet en følgegruppe med deltagere fra Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger, Erhvervs- og Byggestyrelsen, Miljøministeriet, Rådgivningstjenesten for Skolebyggeri, Arkitektskolen Aarhus, Rambøll, Danmarks Lærerhøjskole, Danmarks Lærerforening, Københavns Kommune, RIA Rådgivende Ingeniører og Arkitekter, Embedslægeinstitutionen i Storstrøms Amt, Lysteknisk Selskab, DELTA Dansk Elektronik, Lys & Akustik og KHR Arkitekter A/S.

SBI vil gerne sige tak til samarbejdspartnerne og følgegruppen, som har bidraget med nyttig viden og gode diskussioner.

SBI, Statens Byggeforskningsinstitut
Afdelingen for Energi og Miljø
April 2006

Søren Aggerholm
Forskningschef

Indhold

Forord.....	5
Indledning	9
Om anvisningen.....	9
Skolens bygninger skal kunne mere.....	11
Større hensyn til den enkelte elevs forudsætninger	11
Mere projektarbejde.....	12
Behovsstyret organisering af skoledagen	12
Flere krav til skolens bygninger.....	13
Energieffektivitet mellem mange hensyn	14
Generelle krav og bestemmelser	15
Klasserummets størrelse.....	15
Temperatur og træk	16
Brand	16
Miljørigtig projektering og drift.....	16
Folkeskolelovens krav om nye undervisnings- og arbejdsformer .	17
Arbejds miljø.....	18
Undervisningsmiljø.....	18
Energiforbrug	20
Nye krav til energiforbruget.....	20
Energiramme for nye bygninger	20
Krav til varmetabet gennem klimaskærmen	21
Klassificering af lavenergibygninger	21
Energikrav ved renoveringer.....	21
Energiforbrug i eksisterende skoler	22
Energiforbrug til varme og ventilation.....	22
Elforbrug	23
Vandforbrug	24
Håndregler for god og energieffektiv projektering og drift	24
Ventilation.....	26
Gældende krav og bestemmelser.....	26
Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø.....	26
Bygningsreglementet.....	27
Forureninger fra byggematerialer.....	29
Elforbrug til ventilationsanlæg	29
Behovstilpasning er vigtig	30
Helhedsvurdering af indeklimaet.....	30
Tilpasning til skiftende anvendelse af rummene	30
Muligheder for tilpasning i dagligdagen.....	31

En skole i pagt med omgivelserne.....	31
Mekanisk eller naturlig ventilation	32
Helhedssyn og ventilation	33
Godt indeklima med ventilation.....	35
Syv ventilationsprincipper	36
Ventilationsprincipper med mekanisk ventilation	36
Ventilationsprincipper med naturlig ventilation	39
Dagslys i skoler.....	42
Gældende krav og bestemmelser.....	42
Bygningsreglementets krav	42
Dagslyset skal med i planlægningsfasen	43
Skalamodeller og computersimuleringer.....	43
Rumhierarki og overgangszoner	44
Lysåbningernes størrelse og placering.....	44
Eksempler fra Trekroner Skole	45
Lyset skal tilpasses aktiviteterne i rummet.....	46
Balancen mellem diffust og rettet lys	46
Solafskærmninger.....	48
Solafskærmningens funktion.....	49
Tjekliste for dagslysprojektering	50
Kortlægning af behov	50
Samspil med naturlig ventilation.....	50
Valg af lysåbninger og glasareal	50
Lysets stemning og karakter	51
Vinduesrammer, karme og detaljer omkring vinduer	51
Farve og reflektans af overflader.....	51
Valg af rudetyper.....	51
Valg af solafskærmning.....	52
Solafskærmningens funktion og regulering.....	52
Valg af dagslysstrategier.....	52
Kunstig belysning	56
Gældende krav og bestemmelser.....	56
Bygningsreglement 1995.....	56
Dansk standard.....	56
Belysningsløsninger	58
Eksempler på belysningsformer.....	59
Planlægningsfaktorer	60
Belysningsstyrke	61

Luminansfordeling.....	61
Blænding og reflekser.....	62
Lysretning og modellering	63
Lysfarve og farvegengivelse.....	63
Flimmer.....	65
Samspil med dagslyset.....	65
Akustik.....	66
Krav i Bygningsreglement 1995	66
Vejledende projekteringsværdier for lydforhold i undervisningsbyggeri.....	67
Luftlydisolation	68
Trinlydniveau	69
Støjniveau	69
Efterklangstid	69
Absorptionsareal.....	71
Generelt om efterklangstid og absorptionsareal.....	71
Eksempler på opfyldelse af projekteringsværdier for lydregulering.....	72
Klasserum	72
Stort fælles opholdsrum.....	73
Helhedssyn og lydforhold	73
Håndregler for god akustik.....	74
Helhedssyn i projekteringen: Overensstemmelser og konflikter	77
Placering på grunden.....	77
Konstruktioner.....	78
Rumudformning og indretning	79
Facadeudformning	80
Overflader.....	81
Installationer.....	81
Litteratur	84